

Uppskatta ordersärkostnad

Med ordersärkostnader för inköpsartiklar avses alla de kostnader som är förknippade med en anskaffningsprocess. Från förberedelser, förhandling, leverantörsväl till inleverans i lager och betalning av leverantörsfaktura. Denna bör räknas ut per leverantör eller grupp av leverantörer med liknande förhållanden. I SOLO anges den sedan per leverantör.

Ordersärkostnaden för en Inköpsorder kan i allmänhet betraktas som oberoende av orderkvantitet. Ordersärkostnader är särkostnader, det vill säga de bortfaller om beställningar inte utförs.

Det finns två tillvägagångssätt för att fastställa ordersärkostnader, *medelordersärkostnader* och *rörliga ordersärkostnader*.

Aktiviteter som medför ordersärkostnader

Följande aktiviteter kan vara aktuella för att genomföra en anskaffningsprocess. De kostnader som aktiviteterna förorsakar bör därför inkluderas vid ordersärkostnadsberäkning.

1. Offertförfrågan	9. Godsmottagning
2. Leverantörsförhandling	10. Ankomstkontroll
3. Val av leverantör	11. Inläggning i lager
4. Inköpsanmodan/orderförslag	12. Inleveransrapportering
5. Inköpsorderhantering	13. Interna rapporter
6. Leveransbevakning	14. Fakturakontroll
7. Andra leverantörskontakter (till exempel mässor)	15. Betalning
8. Externa transporter	

Kostnader för dessa aktiviteter är främst av typ personalkostnader, databehandlingskostnader samt transport- och hanteringskostnader. För beställningar som är av karaktär Avrop från ett ingånget leveransavtal, bortfaller kostnader för aktiviteterna 1-3 och aktiviteterna 4-6 reduceras kraftigt.

Av ovanstående aktiviteter är det inte alltid som ankomstkontroll (punkt 11), och då främst kvantitets- och kvalitetskontroll, utgör ordersärkostnader. Utan endast i fall där man gör stickprovsmässig kontroll för varje levererad order eller på annat sätt kvalitetssäkrar hela partier i taget. Kostnader för allkontroll av levererade artiklar är ingen ordersärkostnad i det här sammanhanget.

Om kostnader för externa transporter ingår i artikelpriset, det vill säga man köper CIF utgör de inte några ordersärkostnader. I vissa fall är transportkostnader så beroende av transporterade kvantitet att de inte utgör en orderkvantitetsberoende ordersärkostnad.

Beräkning av medelordersärkostnader

Beräkning av medelordersärkostnader innebär att samtliga särkostnader för inköps- och godsmottagningsverksamheten inkluderas i ordersärkostnadsberäkningen, både fasta och rörliga.

Arbetsgång

1. Beräkna eller uppskatta de totala årliga särkostnaderna för inköps- och godsmottagningsverksamheten under kommande år. Utgå från de aktiviteter som redovisades ovan.
2. Uppskatta antalet inköpsorder under kommande år.
3. Dividera den beräknade årliga särkostnaden med beräknat antal inköpsorder. Avrunda beräknad ordersärkostnad per order på ett lämpligt sätt.

Det erhållna värdet representerar den uppskattade ordersärkostnaden för kommande år. För beräkning av ekonomiska orderkvantiteter krävs ordersärkostnader per orderrad. Den beräknade genomsnittliga ordersärkostnaden per order måste därför divideras med genomsnittligt antal orderrader per inköpsorder.

Exempel

De totala ordersärkostnaderna för inköps- och godsmottagningsverksamheten på ett företag har uppskattats till 1 283 000 sek per år.

Antalet order per år uppskattas till 4260 styck.

Ordersärkostnaden per order blir då $1\,283\,000/4260 = 301$ sek per order.

Om genomsnittligt antal orderrader per inköpsorder är 20 blir ordersärkostnaden per orderrad cirka 15 kr.

Notera.

Att vid beräkning av ordersärkostnader även inkludera de fasta ordersärkostnaderna innebär att ordersärkostnaden blir något för hög. Detta medför att orderkvantiteterna kommer att bli något för höga och därmed kapitalbindningen i lager högre än vad som blir fallet om man bara beräknar rörliga ordersärkostnader.

Beräkning av rörliga ordersärkostnader

En något mer förfinad beräkning av ordersärkostnader för inköpsorderbehandling kan åstadkommas genom att separera fasta och rörliga särkostnader för inköpsverksamheten och endast låta de rörliga särkostnaderna vara dimensionerande. Som exempel på fasta ordersärkostnader som inte påverkas av inköpsordervolymer kan nämnas kostnader för arbetsledning och kostnader för allmänt inköpsarbete av typ generella leverantörsbedömningar, besök på mässor, produktutbildning och dylikt. Om dessa fasta särkostnader kan elimineras med hjälp av redovisningssystemet kan föregående metod även användas i detta fall. Är det inte praktiskt möjligt kan man i stället använda nedanstående tillvägagångssätt.

Arbetsgång

1. Beräkna eller uppskatta de totala årliga särkostnaderna för inköps- och godsmottagningsverksamheten under ett antal år bakåt i tiden. Utgå från de aktiviteterna som redovisades ovan.
2. Uppskatta antalet inköpsorder per år under vart och ett av dessa år.
3. Pricka in antalet order på x-axeln och de totala ordersärkostnaderna på y-axeln för motsvarande år i ett diagram. (Se exempel nedan)
4. Dra en rät linje som så nära som möjligt sammanfaller med de inprickade värdena och avläs var linjen skär y-axeln. Detta värde på y-axeln motsvarar den fasta ordersärkostnaden.
5. Minska den beräknade totala ordersärkostnaden för kommande år med den uppskattade fasta ordersärkostnaden och dividera det erhållna värdet med det uppskattade antalet inköpsorder för kommande år. Den sålunda erhållna kostnaden representerar en uppskattad rörlig ordersärkostnad för kommande år.

Även med den här metodiken beräknas ordersärkostnaden per orderrad genom att dividera ordersärkostnaden enligt ovan med genomsnittligt antal orderrader per inköpsorder.

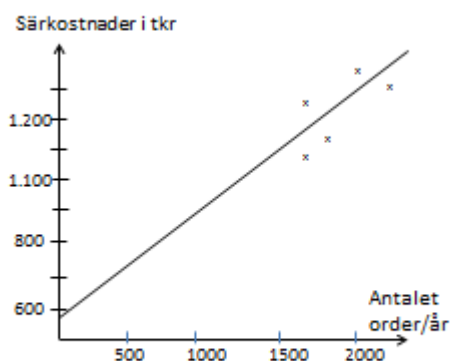
Exempel

På ett företag har de totala särkostnaderna för inköps- och godsmottagningsverksamheten under en fyraårsperiod och antalet inköpsrader under samma period uppskattats och värdena har prickats in i ett diagram enligt figur nedan.

Dessutom har de totala särkostnaderna samt antalet inköpsorder för det kommande året, 1 283 000 sek respektive 2260 order, uppskattats och prickats in i diagrammet.

Av diagrammet framgår att den fasta särkostnaden är 550 tkr.

Detta innebär att den rörliga särkostnaden är $1\,283\,000 \text{ sek} - 550\,000 \text{ sek} = 733\,000 \text{ sek}$ och att ordersärkostnaden per order är $733\,000/2260 = 324 \text{ kr}$ per order.

Beräkning av rörliga ordersärkostnader

Felkänslighet vid uppskattning av ordersärkostnader

För beräkning av ordersärkostnader är det av intresse att veta i vilken utsträckning feluppskattningar påverkar ekonomisk orderkvantitet och därmed summa lagerhållningssärkostnader och ordersärkostnader respektive kapitalbindning i lager. Denna felkänslighet kan beräknas.

Avvikelser i summa lagerhållningskostnader och ordersärkostnader samt i kapitalbindning i procent för några olika exempel på procentuella feluppskattningar i ordersärkostnader är beräknade och framgår av nedanstående tabell.

	Procentuella fel i ordersärkostnader					
	-50	-30	-10	+10	+30	+50
Avvikelse i summa kostnader	+6,1	+1,6	+0,1	+0,1	+0,9	+2,1
Avvikelse i kapitalbindning	-29,3	-16,3	-5,1	+4,9	+14	+22,5

Om exempelvis ordersärkostnaden uppskattas 30 % för högt eller för lågt blir summan av ordersärkostnader och lagerhållningssärkostnader endast 1 % respektive 2 % högre än optimalt. Ur totalkostnadssynpunkt är sålunda beräkningen av ekonomisk orderkvantiteten mycket okänslig för feluppskattningar i ordersärkostnader. Man kan också notera att felkänsligheten är högre vid för små ordersärkostnader än vid för stora. Om man följaktligen är osäker på sina beräkningar eller uppskattningar bör man sålunda snarare välja ett högre än ett lägre värde på ordersärkostnaden.